

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2022. gada 22. aprīlī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kusiņš, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Belizā reģistrēta komersanta *Polaris Consulting Ltd* (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 44/2022) un tā papildinājumus (reģ. Nr. 342),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punktu, ceturto un piekto daļu, kā arī 631. panta trešo daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no 2021. gada 1. septembra;

1.2. uzdot Eiropas Savienības Tiesai jautājumu prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai par Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 3. aprīļa Direktīvas 2014/42/ES 8. panta 6. punktā ietvertā jēdziena “konfiskācijas rīkojums” interpretāciju.

2. Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkts noteic, ka lēmumā uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu procesa virzītājs norāda ziņas par faktiem, kas pamato mantas saistību ar noziedzīgu nodarījumu vai mantas noziedzīgo izcelsmi,

kā arī to, kādi materiāli no izmeklēšanā esošās krimināllietas par noziedzīgu nodarījumu tiek izdalīti lietā par noziedzīgi iegūtu mantu.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturto daļu procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums, un ar tiem drīkst iepazīties procesa virzītājs, prokurors un tiesa, kas izskata šo lietu. Šā likuma 628. pantā minētās personas ar lietā esošajiem materiāliem var iepazīties ar procesa virzītāja atļauju un viņa noteiktajā apjomā.

Kriminālprocesa likuma 627. panta piektā daļa nosaka: “Procesa virzītāja lēmumu par lūguma par iepazīšanos ar lietas materiāliem noraidīšanu var pārsūdzēt rajona (pilsētas) tiesā, kas izskata procesu par noziedzīgi iegūtu mantu. Tiesa pieņem lēmumu par sūdzības pilnīgu vai daļēju apmierināšanu vai noraidīšanu. Lēmums nav pārsūdzams. Lai tiesa izlemtu, vai iepazīšanās ar lietas materiāliem apdraud citu personu pamattiesības, sabiedrības intereses vai traucē kriminālprocesa mērķa sasniegšanu, tiesa var pieprasīt krimināllietas materiālus un iepazīties ar tiem.”

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 631. panta trešajai daļai, apgabaltiesa, izskatot sūdzību vai protestu, var atcelt rajona (pilsētas) tiesas lēmumu un pieņemt šā likuma 630. pantā minēto lēmumu. Lēmums nav pārsūdzams.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā norādītais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietvertu pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikvienu persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt no Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkta izriet prasība pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

6.1. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja mantai ar izmeklētājas lēmumu uzlikts arests. Vēlāk izmeklētāja pieņēmusi lēmumu uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu un nodot materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu izlemšanai tiesai. Ar Ekonomisko lietu tiesas lēmumu Pieteikuma iesniedzēja manta daļā atzīta par noziedzīgi iegūtu un noteikta tās konfiskācija valsts labā, bet daļā process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts. Minēto lēmumu pārsūdzēja gan Pieteikuma iesniedzēja pārstāvis, gan izmeklētāja. Rīgas apgabaltiesa atcēla Ekonomisko lietu tiesas lēmumu daļā, ar kuru bija nolemts izbeigt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu, arestēto mantu – naudas līdzekļus – atzīstot par noziedzīgi iegūtu un nosakot tās konfiskāciju valsts labā.

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apgabaltiesas rīcība, pieņemot lēmumu par tam piederošās mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu, ir pretrunā Kriminālprocesa likumam. Taču Kriminālprocesa likuma 631. panta trešā daļa liedz to pārsūdzēt, tādējādi neļaujot celt iebildumus pret lēmumu pēc būtības, kā arī iebilst pret nepareizu materiālo un procesuālo tiesību normu piemērošanu. Proti, Pieteikuma iesniedzējam esot liegtas iespējas lūgt izvērtēt Rīgas apgabaltiesas lēmuma tiesiskumu, tādēļ esot aizskartas tam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Līdz ar to pieteikums daļā par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.2. No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem arī izriet, ka procesa par noziedzīgi iegūtu mantu ietvaros Pieteikuma iesniedzējs vērsies Valsts policijā ar iesniegumu, lūdzot atļauju iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem. Ar izmeklētājas lēmumu lūgums apmierināts daļēji – noteiktā apjomā ļauts iepazīties ar kriminālprocesa materiāliem. Pieteikuma iesniedzējs šo izmeklētājas lēmumu pārsūdzējis. Ekonomisko lietu tiesa ar 2021. gada 21. maija lēmumu sūdzību apmierinājusi, kā arī nodevusi jaunai izskatīšanai Pieteikuma iesniedzēja iesniegumu ar lūgumu atļaut iepazīties ar visiem izdalītā procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem. Ar izmeklētājas lēmumu Pieteikuma iesniedzēja lūgums apmierināts daļēji. Pieteikuma iesniedzēja pārstāvis arī šo lēmumu pārsūdzējis. Ekonomisko lietu tiesa ar 2021. gada 3. jūnija lēmumu sūdzību noraidījusi.

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkts, ceturtā un piektā daļa liedz piekļuvi lietas materiāliem, kas pamato ziņas par mantas noziedzīgo izcelsmi. Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkts pieļaujot to, ka izmeklētājs lēmumā norāda apsvērumus un pieņēmumus par mantas noziedzīgo izcelsmi bez atsaucēm uz konkrētiem pierādījumiem, kas tos pamato. Izmeklētājs drīkstot vienkārši uzskaitīt visus lietas materiālus bez konkrētiem paskaidrojumiem, kādus tieši apsvērumus un pieņēmumus tie pamato. Savukārt Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturtā un piektā daļa paredzot iespēju liegt piekļuvi vairākiem būtiskiem lietas materiāliem, uz kuriem pamatoti procesa virzītāja pieņēmumi par mantas noziedzīgo izcelsmi. Tādā veidā esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkts satur regulējumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietas materiālu pieejamību ar mantu saistītajai personai. Taču kolēģija norāda, ka šī tiesību norma nosaka, kādas ziņas procesa virzītājam ir jānorāda lēmumā, ar kuru uzsāk procesu par noziedzīgi iegūtu mantu. Tā neregulē tos jautājumus, par kuriem iebildumus Pieteikuma iesniedzējs ir izteicis pieteikumā attiecībā uz viņam liegto pieeju iepriekš minētā procesa materiāliem, proti, to, vai šā procesa lietas materiāli ir izmeklēšanas noslēpums, kam ir ierobežota piekļuve ar mantu saistītai personai.

Tādējādi no pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkta iespējamā neatbilstība Satversmes 92. panta pirmajam teikumam izraisītu Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārumu.

Savukārt pieteikums daļā par Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturtās un piektās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.3. Pieteikuma iesniedzējs arī uzskata, ka liegums pārsūdzēt apgabaltiesas lēmumu, ar kuru viņa manta atzīta par noziedzīgi iegūtu, kā arī liegums pilnībā iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietas materiāliem, tiešā veidā ierobežo arī Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Satversmes tiesas judikatūrā ir atzīts: personai jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās sekas rada pamattiesību aizskārumu tieši viņai (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. punktu*). Turklāt jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*). Tomēr no pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem nav gūstams apstiprinājums tam, ka Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkts, kas regulē procesa virzītāja lēmuma uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu saturu, šās tiesību normas ceturtā un piektā daļa, kas regulē minētā procesa lietas materiālu statusu un pieejamību ar mantu saistītajai personai, kā arī 631. panta trešā daļa, kas regulē apgabaltiesas lēmuma pārsūdzēšanu, pati par sevi aizskartu Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Līdz ar to pieteikums daļā par Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkta, ceturtās un piektās daļas, kā arī 631. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai tikai tad, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

7.1. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka situācijā, kad tiesību norma paredz aizliegumu kādu nolēmumu pārsūdzēt tiesā, personai nav citu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2013-18-01 9. punktu*).

Ņemot vērā to, ka Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 1. septembra lēmums nav pārsūdzams, daļā par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizsardzībai nepastāv.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturto daļu konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās. Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš pieteikuma iesniegšanai skaitāms no 2021. gada 1. septembra. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2022. gada 25. februārī. Tātad Pieteikuma iesniedzējs ir ievērojis sešu mēnešu termiņu pieteikuma iesniegšanai.

Līdz ar to pieteikums daļā par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā un ceturtajā daļā noteiktajām prasībām.

7.2. Savukārt daļā par Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturtais un piektās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atzīstams, ka Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Gan izmeklētājas 2021. gada 6. maija lēmums, gan 2021. gada 25. maija lēmums, ar kuru izlemts jautājums par Pieteikuma iesniedzēja tiesībām iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem, ticis pārsūdzēts tiesā. Ar Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 3. jūnija lēmumu Pieteikuma iesniedzēja sūdzība par izmeklētājas lēmumu daļā, ar kuru noraidīts lūgums iepazīties ar visiem izdalītā procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem, noraidīta. Šis lēmums nav pārsūdzams. Tieši ar Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 3. jūnija lēmumu ir ticis izlemts jautājums par Pieteikuma iesniedzēja tiesībām iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietā esošiem materiāliem. Proti, jautājuma izlemšana par

tiesībām iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem ir regulēta atsevišķi no pamatlīetas par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu izskatīšanas.

Ņemot vērā, ka pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2022. gada 25. februārī, Pieteikuma iesniedzējs minēto pieteikuma iesniegšanas termiņu nav ievērojis.

Līdz ar to pieteikums daļā par Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturtās un piektās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas prasībām.

8. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Tam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums par šo prasījumu atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

9. Jautājums par vēršanos Eiropas Savienības Tiesā ir izlemjams gadījumā, ja lieta Satversmes tiesā tiek ierosināta un tās iznākums ir atkarīgs no Eiropas Savienības tiesību aktu iztulkošanas (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 28. februāra lēmumu "Par kārtību, kādā pieņem lēmumu par jautājuma uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai"*). Tādējādi Satversmes tiesa jautājumu par vēršanos Eiropas Savienības Tiesā izlemj vēlākās procesuālajās stadijās.

Ņemot vērā to, ka šā lēmuma 1.2. apakšpunktā minētais lūgums nav kolēģijas kompetencē, tas ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu "Par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam" pēc Belizā reģistrēta komersanta *Polaris Consulting Ltd* pieteikuma (pieteikums Nr. 44/2022).

2. Atteikties ierosināt lietu par Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkta, ceturtās un piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam pēc Belizā reģistrēta komersanta *Polaris Consulting Ltd* pieteikuma (pieteikums Nr. 44/2022).

3. Atteikties ierosināt lietu par Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 1. punkta, ceturtās un piektās daļas un 631. panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam pēc Belizā reģistrēta komersanta *Polaris Consulting Ltd* pieteikuma (pieteikums Nr. 44/2022).

4. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādīto lūgumu.

5. Ņemot vērā, ka 2021. gada 29. decembrī, 2022. gada 6. janvārī un 2022. gada 24. februārī Satversmes tiesa jau ir lūgusi institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – sniegt atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 92. pantam, uzaicināt Saeimu līdz **2022. gada 22. jūnijam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu tādā gadījumā, ja tai norādāmi kādi papildu apsvērumi.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Gunārs Kusiņš